

Velinimet

Ömer Seyfettin

Velinimet — Ömer Seyfettin

Ömer Seyfettin 1920 yılında öldü. 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 27. maddesi uyarınca eserin özgün metni kamu malıdır.

Metin, Vikikaynak (tr.wikisource.org) aktarımından alınmıştır:

<https://tr.wikisource.org/w/index.php?title=Velinimet&oldid=159391> (revizyon 159391). Bu aktarım Creative Commons Atıf-AynıLisanslaPaylaş 4.0 (CC BY-SA 4.0) lisansı ile paylaşılır; bu PDF de aynı lisansla serbestçe paylaşılabilir.

pdfkitaphane.com

«Akıllı, insanın külâhında bir çividir. Yumruk yemeden kafasının içine girmez...» Arnavut Meseli

Geçen gün hava ne güzeldi! Logaritmacı Hasan'la Hürriyet Tepesi'ne gittik. Bomonti'ye kadar uzandık. Daha kış uykusundan uyanmamış sisli Kâğıthane'ye, mavi mahmur Haliç'e yükseklerden baktık. Hasan hemen Lâle Devri'ne dair hikmetler yumurtlamağa başladı. Damat İbrahim Paşa'nın rakam bilmediğini, hesap hassasından mahrumluğunu, kırk iki isyanını (1) evvelden tahmin etmek şöyle dursun, hattâ kuşbaşı parçalandığı ana kadar anlayamadığını söylüyordu. - Hocam, bırak şu geçmiş! dedim, hâle bakalım. Bu yaz acaba buralarda eğlenebilecek miyiz? - Kâğıthane'de mi? - Evet. Kır düşmüş kalın kaşlarını kaldırdı. Parlak, siyah gözleri sanki derinlerden dışarı çıktı. Küçük, kalıpsız fesinin altında daha büyük görünen ağır kafasını salladı. - Sen deli olmuştun! Dedi. - Niçin? - Ayol, bir kuzu, o eski devrin on lâle soğanından daha pahalı. Hasan, on beş sene evvel benim riyaziye hocamdı. Mektepten çıktıktan sonra arkadaşım oldu. Şimdi onunla konuşurken kübistlerin yaptığı tuhaf levhalar karşısında hissettiğimiz o «yarı-bedîî, yarı-hendesi» zevke benzer bir tat duyarım. Onun nazarında her şey vazıhtır: Mazi, hâl, istikbal.. Dimağının meçhule tahammülü yoktur. Riyazi mantığıyla en karışık, en mudil şeyleri hemen hallediverir. «İki kere iki dört» kadar katî hükümler verir. Sonra, aynı zamanda çekilmez bir nasihatçidir de... Neden bahsetseniz, sizin, yahut bahse kahraman olanın hayatına ait makul bir tarz bulur. Nasihat şeklinde bir prensip ortaya çıkarır. Yalnızca kızarır. Hâlbuki o'nca bütün hayat yanlıştır! Zira düşünüşünün sistemi tabiatta bulunmaz. Tabiatta onun kafasındaki mantık yoktur, hesap yoktur, rakam yoktur! Bununla beraber ben onun çok tuhaf görünen fikirlerini severim. Mücerret mefhumların

haricî hakikat karşısında nasıl «Hacer-ı muallâk» gibi sallandıklarını seyretmek pek hoşuma gider. Bugün de İngilizlerin «amal-i erbaa» bilmediklerini söylüyordu. Muharebeyi uzatan sebep hep yanlış bir hesaptı! Ara sıra itiraz eder gibi görünüyor, تنها yolun esmeyen bir rüzgâr gibi serin serin duyulan temiz havasını kokluyordum. Karşımızdan bir otomobil geldiğini gördük. Şosenin kenarına çekildik. Bu, canlanmış büyük bir piyano kadar parlak, siyah, ihtişamlı bir arabaydı. Yanımızdan hızla geçti. Billur camlarının arkasındaki güzel kadınla genç erkeğin çehreleri tıpkı bir hayal gibi sakın duruyordu. Sonra keskin bir benzin kokusu... Arkamızdan bir ses geldi: - Hasan Bey! İkimiz de birden döndük. Otomobil durmuştu. Kesik bıyıklı esmer bir genç bize doğru gülerek koşuyordu. Ben kim olduğunu sormaya vakit bulamadım. Siyah paltosunun şıklığı, yakasındaki ağır «lutr»un parlaklığı, sanki beni manyetize etmişti. Geldi. Hasanın ellerinden tuttu. İki eliyle sarsarak sıktı. - Nasılsın velinimetim! - Çok iyi... - Ne arıyorsun buralarda? - Biraz hava alıyoruz, işte... Ben şaşırmıştım. Birdenbire Logaritmacı'nın ana tüyleri dökülmüş kahverengi paltosuna bakarak bu gencin nasıl velinimetini olabileceğini düşündüm. - Nasıl, bir milyon yapabildin mi? - Yapamadım vallahi... - Ey, şimdi ne kadarlıksın? - Ehemmiyetsiz vallahi... dört yüz bin liram var. Kulaklarıma inanamayacağım geldi. Hasan zaviyeleri görünen mustatil bir gülüşle çırpınıyordu. Soğukkanlı: - Çalış, daha çalış! Dedi. - Çalışacağım. Sen, benim velinimetimsin. Sana ölünceye kadar minnettarım. - Estağfurullah. - Vallahi her yerde, herkese söylüyorum. Sen bana akıl vermeseydin, ben yine eskisi gibi sürünecektim. - Canım. Senin talihin varmış! Ben sana para yerine nasihat verdim. Bir söz söyledim. Bir sözden ne çıkar? - Bir söz amma, pîr söz... Hayretten aptallaştım. Dilim tutuldu. İlerde duran

otomobilin arka penceresinde bir kadın hayalinin kımıldadığını fark ediyor, şık gencin Logaritmacı ile konuştuklarını dinliyordum. Kadın nişanlıymış. Kimin nesi olduğunu söyledi: İstanbul'un en kibar, en eski, en yüksek bir ailesinin ismini işitiyordum. Otomobilini üç bin liraya almış... Susuyor, bakıyordum. Boyu uzundan biraz kısaydı. Yahut semizliğinden öyle görünüyordu. Gülerken azıdişlerinin platin kaplı olduğu gözüme çarptı. Esmer cildi, çok rahat içinde yaşayan her mesut zengininki gibi taptazeydi, parlaktı. İnce kaşlarının altında gülen gözlerinin içinde, vakıa büyük bir zekâ şulesi tutuşmuyordu. Fakat o kalın, o küt burun... Sahibinde tos vuracak bir koç azmi olduğunda şüphe bırakmıyordu. Hasan'la vedalaştı. Bana da başıyla bir selâm verdi. Bekleyen otosuna hızla yürüdü. Arkasından bakıyorduk. Ben hâlâ kendimi toplayamıyor, bir şey soramıyordum. Oto büyük bir gürültü ile kaçtı. - Bu kim? dedim, sen bu dört yüz bin liralık adamın nasıl velinimetini oluyorsun? - Anlatayım. Diye güldü. Tenha şosede deminki gibi, yine yavaş yavaş yürümeye başladık. - Riyaziyede olduğu gibi hayatta da bazı mütearifeler vardır. Doğruluklarına hiç şüphe yokken yine kimse iltifat etmez. Meselâ «herkes kendi işini kendi kendine görürse, kimsenin kimseye ihtiyacı kalmaz!» - Allahaşkına hikmeti bırak, diye yalvardım, bu zengin kim, onu anlat. - İşte onu söyleyeceğim. - Söyle bakalım. - Bu genç, benim, Selanik'teyken uşağımdı! Dedi. Durdum, bir adım geri attım. - Uşağın mıydı? Diye haykırdım. Logaritmacı her vakitki soğukkanlılığıyla, elleri arkasında, yürüyerek cevap verdi: - Evet, uşağımdı. Ben Balkan Harbi'nden sonra İzmir'e gitmiştim. Bir sene sonra İstanbul'a geldim. Bir gün Meserret Otel'i'nin önünden geçiyordum. Bir de baktım bizim Ahmet... öpmek için elime sarıldı, üstü başı dökülüyordu. Ne yaptığını sordum. «Hiç, dedi, boştayım.» Sonra sıkılarak benden bir

mecidiye istedi. Tekrar niçin, ne sebeple para vereceğimi sordum. «Vallahi iki gündür açım, bari beş kuruş ver. Bugün karnımı doyurayım.» Dedi. O vakit düşündüm. Bu çocuk da birçok muhacirler gibi serserileşmişti. İnceden inceye istintaka çektim. «iki gün evvel karnımı doyuracak paran var mıydı?» diye sordum. «Evet» dedi.. Üç gün evvelisinden bir gün sonra aç kalacağımı niçin düşünmediğini, sordum. Cevap vermedi, yere baktı. O vakit ona Koton'u hatırlattım. - Koton ne? Diye sordum. - Koton, benim Selanik'teki küçük köpeğimin adı... Bu köpekte en bariz, en kuvvetli seciye «istikbal endişesi» idi. Kendine verilen kemiklerin beşte birini bile yemez, gider, bahçenin tarhlarına gömer, saklardı. Evet, en bol, en neşeli zamanda bile «yarın» kendisine bir şey veremeyeceğimiz ihtimalini aklından çıkarmaz, hep «yarın»ı düşünürdü. Kemikleri saklamak için çiçekleri, tarhları bozuyordu. Çok dövdük, azarladık. Bir türlü bu endişesinden vazgeçiremedik. Ahmet'e: «Senin Koton kadar hissin yok muydu?» dedim. Utandı, başını daha beter eğdi, önüne baktı. Cebimden bir kart çıkardım. Eyüp'te bir ip fabrikasının müdürü sınıf arkadaşım. Ona bir tavsiye yazdım. «Al bunu, götür. Çalış, para kazan, ye... Kimseden para isteme!» dedim. Teşekkür etti. Amma yine yakamı bırakmadı. «Bari iki kuruş verin. Şimdi ekmek peynir alayım. Açlıktan ölüyorum.» Azıcık daha verecektim. Elimi cebime götürdüm. Birdenbire bu lüzumsuz merhametle kuvvetli bir gencin azmini kıracağımı düşündüm. Evet, sırf merhametle yapılmış bir muavenet, halis bir cinayetten başka bir şey değildir. Kime acıyıp «bir sâyin mukabili olmayarak» muavenet edersek, onun azmini, iradesini dumura uğratiyoruz demektir. Elimi hızla cebimden çektim. «Şuradan sap, soluna ilk gelen sokağa gir. Biraz yürü. Orada Kosova Oteli vardır. Sahibi ahabımdır. Benden selâm söyle, de ki: «Ben

şimdi bütün oteli süpürmeğe, yıkamağa hazırım. Bütün apteshaneleri temizleyeyim. Bana beş kuruş ver.» O, bu pazarlığa razı olur. Razı olmazsa, ben Valde Kıraathanesi'ndeyim. Gel. Beni gör. Sana bugün ekmek parasını getirecek başka bir iş bulurum.» dedim. Reddedemedi. Açlığı yüzünden belliydi. Gözlerinin altı simsiyahtı. Dudakları bembeyazdı. Baygın baygın bakıyordu. Yarım saat kadar Valde Kıraathanesi'nde bekledim. Gelmedi. Ona altı gün sonra rasgeldim. Hemen elime sarıldı. Öptü «Eğer bana o gün ekmek parası verseydin, ben fabrikaya gitmeyecektim. Bana ağır bir iş gördürdün, amma çalışmayı öğrettin. Çok minnettarım!» dedi. Çabucak ilerlediğini, ustabaşı olduğunu, günde yarım lira aldığını söyledi. Zaten müstaitti. Yalnız azminin uyanması için «Hanya'yı» Konya'yı anlaması icap ediyordu, ben ona anlattım. Her rasgelişimde onu daha değişmiş, daha akıllanmış, daha kanlanmış, daha semizlenmiş gördüm. Sonra sâyini karşılık koyarak bir zengine ortak oldu. «Fanila, çorap» fabrikası açtı. Sonra muhtelif dairelere müteahhit oldu. Faaliyetleriyle doğruluğuyle, namusuyle kendini tanıttı. Zenginleştikten sonra kibirlenmedi de... Şimdi beni nerede görse koşar, «velinimetim» der. Sermayesinin esas olan azmi benden aldığını hiç unutmaz... Yavaş yavaş yaklaştığımız Hürriyet Tepesi'nin yapraksız ağaçları, uzak kıtlık kâbuslarını hatırlatan çelimsiz, siyah, gamlı iskelet gölgeleri gibi görünüyordu. Logaritmacının azme, iradeye, saye, hesaba dair söylediği hendesî hikmetleri dinlerken, artık göğsümün, görünmez kesme kaya yığınları altında ezildiğini duyuyordum. Rüşdiye tahsili bile görmemiş yalınayak, başıkabak, bir uşak yamağının ip ameleliğinden ustabaşılığa, ustabaşıktan fabrikatörlüğe, fabrikatörlükten müteahhitliğe sıçradığını, müteahhitlikten otomobille milyonerliğe doğru yürüdüğünü görmek -bilmem niçin-

bana acı geliyordu. Kıskanıyor muydum? Evet, kıskanıyor muydum? Amma niçin? Amerika'nın en meşhur, en büyük iktisat kralları da on parasız işe başlamamışlar mıydı? Muhakemem, mantığım hissiyatımı düzeltemiyordu. Uzandığı ciğerin karşısında «pis!» diye yalanan sıska bir kedi kadar zavallıydım. Kendimi tutamadım. Sanki bu zenginliğe, bu saye hiç ehemmiyet vermiyormuşum gibi, istihkarla yüzümü ekşittim. Başımı salladım. - Yeni zengin işte... Dedim. Logaritmacı durdu. Derin siyah gözlerini açtı: - Ne o? Beğenemiyor musun? diye güldü, kuruntuyu bırak. Zenginlik bu! Şarap değil yavrum! Eskisi de bir, yenisi de bir!